

Verzamelde zienswijzen Visie op de ondergrond Waadhoeke, inclusief wijze van verwerking

Zienswijze Nederlandse Akkerbouw Vakbond (corsanr. 21.123483)		
Nr	Reactiepunt zienswijze Ontwerp	Verwerking in rapportage
1	Pagina 6: Verwijzing naar bosbodems is onterecht want deze komen niet voor in Waadhoeke en hoeven dan ook niet beschermd te worden.	<u>Tekst aangepast.</u> De verwijzing naar “bos” is weggelaten in de definitieve tekst.
2	Pagina 7: Afname biodiversiteit komt niet alleen voor op landbouwgrond maar ook op andere plekken elders in de gemeente.	<u>Tekst aangepast.</u> Afname biodiversiteit in algemenere context van menselijke activiteiten geplaatst.
3	Achteruitgang weidevogels is sterk gerelateerd aan het beschermbeleid, faciliteren van predatie en beleid voor vrijwilligers die nesten merken.	<u>Tekst aangepast.</u> De verwijzing naar weidevogels en rode lijst soorten weggelaten.
4	Op akkerbouwgronden lijkt bodemleven en vruchtbaarheid er beter uit te zien dan enkele decennia geleden. Juiste feitelijkheden weergeven.	<u>Tekst deels aangepast.</u> Eerste deel alinea verwijst in algemene zin naar afnemende biodiversiteit. Daarna wordt voor Nederland in het algemeen aangegeven dat biodiversiteit op landbouwgronden door diverse factoren nog steeds af neemt, ondanks toenemende aandacht hiervoor. Klimaatverandering wordt als aanvullende grote bedreiging gezien: Bodembiodiversiteit in Nederlandse landbouw, bos en (droge) natuur. Fact finding paper voor de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) voor het advies Vitale Bodem, onderwerp bodembiodiversiteit, Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)
5	Pagina 11: Verzilting is het sterkst in het bodemdalingsgebied van gas- en zoutwinning. Daardoor is het zoute grondwater tot 40 cm hoger komen te liggen. Dit wordt versterkt door de lage slenkgebieden ten noorden van de lijn Berltsum, Ried, Dongjum, richting Winaam.	<u>Verwerkt.</u> In overleg met het Wetterskip de volgende tekst opgenomen: Bodemdaling als gevolg van zout -of gaswinning kan effect hebben op de ligging van de zoet-zout grens in het grondwater. Er is echter geen één op één relatie tussen de daling van met maaiveld en de stijging van het zoute grondwater ten opzichte van het maaiveld. Middels peilbeheer probeert het Wetterskip de effecten zo veel mogelijk te beperken.
6	Effect van stijging van de zeespiegel en autonome bodemdaling is zeer beperkt tot enkele centimeters stijging van het zoute grondwater. Juiste feitelijkheden weergeven.	<u>Voetnoot opgenomen in tekst:</u> Stijging ca 2 mm / jaar, gemiddelde bodemdaling 0,45 mm/jaar (bron: An assessment of present day and future sea level rise at the Dutch coast (Waddenacademie 2020)
7	Pagina 14: De daling van 35 cm is inmiddels bereikt indien de effecten van gaswinning en zoutwinning tezamen worden genomen en gekeken wordt naar de daadwerkelijke daling.	<u>Niet aangepast.</u> Staat o.i. al juist in tekst.

8	Paragraaf 4.1: ambities gemeente opnemen om infiltratie van zout water te voorkomen: negatief adviseren over nieuwe mijnbouwvergunningen, geen vergunning verlenen voor intrede zout zeewater, mogelijkheden scheppen aanlegvergunning voor perceel vergroting, kweldervorming langs de zeewering te stimuleren.	<u>Deels verwerkt.</u> In de tekst bij speerpunt 1 is ingegaan op een aantal maatregelen om verzilting tegen te gaan: Om verzilting en de gevolgen van verzilting tegen te gaan kunnen grondgebruikers ook zelf maatregelen nemen zoals: • Antiverziltingsdrainage om lokaal problemen met verzilting in de bodem te verminderen. • Met goed bodembeheer en (in mindere mate) met gewaskeuze en de ontwikkeling van gewasrassen kan ingespeeld worden op het risico van verzilting. • Afzien van ingrepen in perceelsloten en drainage waarmee verzilting versterkt wordt.
9	Bij peilaanpassingen, vergroten van bufferen zoetwater moet de drooglegging van percelen gewaarborgd blijven.	<u>Deels verwerkt.</u> In de tekst bij speerpunt 1 (pagina 22) aangegeven dat bij maatregelen rond peilbeheer integraal moeten worden benaderd. Ook aangegeven dat de gemeente zich inzet om ambities en beleid op dit gebied samen met de ketenpartners te ontwikkelen.
10	Bij bescherming van archeologische waarden dient ook een vergoeding te komen voor de beheerders en daardoor schade ondervinden in de bedrijfsvoering.	<u>Niet overgenomen.</u> Is geen thema voor bodemvisie.
11	Landschap moet veranderen om gehoor te geven aan de maatschappelijke wens van duurzaamheid en het voorkomen van verzilting (perceel vergroting). Paragraaf 4.2 Voldoende middelen beschikbaar stellen voor vitale bodem. Onduidelijk is of extra inzet op verduurzaming positief effect heeft op de gewasopbrengst, terwijl er vaak wel direct negatieve effecten zijn.	<u>Niet overgenomen.</u> De tekst in de visie geeft aan dat de gemeente streeft naar een gezamenlijke benadering. Ook hier moet de opgave weer integraal benaderd worden en moeten diverse belangen worden afgewogen. De gemeente gaat samen met vertegenwoordigers van de land- en tuinbouworganisaties, natuurorganisaties en terreinbeheerders vaststellen wat de eisen, wensen en randvoorwaarden zijn voor een vitale bodem.
12	Ten aanzien van zout- en gaswinning ontbreekt in de visie de ondersteuning van de gemeente om inwoners en ondernemers te helpen bij gerealiseerde schade. Breng schade in beeld, bundel schadegevallen en ondersteun bij het vergoed krijgen van schade of herstel.	<u>Opgenomen in tekst</u> (speerpunt 6, pagina 25): Om inwoners en bedrijven die schade ondervinden van de zout- of gaswinning te ondersteunen zal de gemeente, onder andere middels het voorlichtingsloket bodem- en ondergrond-vraagstukken (speerpunt 11) actief bekendheid geven aan het bestaande schadeloket. De gemeente kan geen verantwoordelijkheid voor (het afhandelen van) de schade op zich nemen.
13	Paragraaf 4.3 pagina 26: Monocultuur komt in de akkerbouw nauwelijks voor, vanwege verplichte vruchtwisseling.	<u>Aangepast in tekst:</u> Monocultuur en het (daarmee samenhangende) gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verstoren het biologische evenwicht in de bodem. Meer resistente soorten krijgen dan de overhand en bepaalde ziekteverwekkers kunnen gaan overheersen. De in de landbouw verplichte toepassing van vruchtwissel draagt bij aan het herstel van de biodiversiteit. De gemeente Waadhoeke wil de biodiversiteit en de veerkracht van het natuurlijke bodemsysteem verbeteren.

14	Vergroting biodiversiteit heeft ook nadelen, zoals schadelijke en giftige onkruiden. Rijk bodemleven kan ook gepaard gaan met schadelijke bodeminsecten. Maaibeleid waarbij gras blijft liggen is schadelijk voor de teelt van uien. Bestrijding van schadelijke onkruiden en insecten op akkers geeft onnodig hoge milieudruk voor de akkerbouw.	<u>Beperkt verwerkt.</u> Vergroten biodiversiteit is speerpunt gemeente. In de tekst toegevoegd (speerpunt 10, pagina 28): Hierbij wordt binnen de gemeente afstemming gezocht met het Biodiversiteit Actieplan, waarin ook rekening gehouden wordt met het beperken van eventuele negatieve bijeffecten van de vergrootte biodiversiteit.
15	Algemeen: circulaire landbouw gehinderd door consumentengedrag. Door jaarrond beschikbaarheid van alle mogelijke voeding en tevens de laagste prijs is import nodig wat tegenstrijdig is met circulariteit.	<u>Niet overgenomen.</u> Juiste constatering, maar geen thema voor de bodemvisie.

Zienswijze Dorpsbelang Oosterbierum & Klooster-Lidlum mede namens dorpsbelang Tzummarum Firdgum en dorpsbelang Sexbierum Pietersbierum (corsanr.: 21.124913)

	Reactiepunt zienswijze Ontwerp	Verwerking in rapportage
16	Pagina 14 Bodemdaling is met verplaatsing van de zoutwinning onder zee nog niet voorbij. Toekomstige dalingskom is onduidelijk.	<u>Verwerkt in tekst.</u> Voetnoot op pagina 14 opgenomen : De nu vergunde winning zal naar verwachting leiden tot een forse bodemdaling onder het Wad, en tot een verwaarloosbare bodemdaling onder de stad Harlingen. Een continu monitoringsprogramma van de bodemdaling onder het Wad, frequente periodieke monitoring aan wal, en een meet- en regelprocedure met heldere afspraken moeten schade aan de Unesco erfgoederen van de Waddenzee en het historisch stadscentrum voorkomen (www.sodm.nl)
17	Versnelling verzilting door bodemdaling vanwege zoutwinning is niet aanvaardbaar. Meetpunten bodemdaling bij zeedijk uitvoeren.	<u>Niet overgenomen.</u> Is reeds aangegeven in paragraaf 4.2, speerpunt 6. 'benutten': "Een: goede monitoring van verdere bodemdaling en het op basis daarvan inschatten van toekomstige schade/problemen. Op basis van deze analyse zal in overleg met andere partijen onderzocht worden of mitigerende en/of beheersmaatregelen mogelijk zijn". (p 25)
18	Pagina 14: Zorgen over veilige en verantwoorde manier van het duurzaam achterlaten van winputten en zoutcavernes.	<u>Niet overgenomen.</u> Is reeds aangegeven in paragraaf 4.2, speerpunt 6. 'benutten': "Een zeer uitgebreide risicoanalyse alvorens over te gaan tot eventueel toekomstig gebruik van geabonneerde gasvelden of zoutcavernes voor opslagdoeleinden.

19	Sluit gas- en zoutwinning in Waadhoeke uit. Pagina 20 veilige winning op land en pagina 23 winning onwenselijk. Zekerheid dat de winning van delfstoffen nu echt voorbij is.	Op diverse plaatsen <u>tekst aangescherpt</u> . Het samen met stakeholders, buurgemeenten en provincie maximale invloed verkrijgen op vergunningen en toewijzingen vanuit EZK / Mijnbouwwet <u>met het doel de gas- en zoutwinning op land te voorkomen</u> p25 Toegevoegd op p 22 (H4): <u>De gemeente vindt gas- en zoutwinning op haar grondgebied onwenselijk</u> . Het samen met stakeholders, buurgemeenten en provincie maximale invloed verkrijgen op vergunningen en toewijzingen vanuit EZK / Mijnbouwwet <u>met het doel de gas- en zoutwinning op land te voorkomen</u>
20	Pagina 21 aanvullen met onderzoek de mogelijkheden voor het aanleggen van grotere waterbuffers	<u>Verwerkt</u> op pagina 22, par 4.1: Het faciliteren van onderzoek naar de noodzaak van grote waterbuffers om de effecten van klimaatverandering te pareren. Daarbij wordt ook gekeken naar de mogelijke combinatie met andere (recreatieve) functies.
21	Pagina 23: kostbare landbouwgrond in het kader van vitale bodems niet bedekken met zonneweides. Uitzondering voor de minder productieve landbouwgronden in overleg met dorpsbelangen en omwonenden.	Sluit aan bij coalitieakkoord tegen zonneweides op productieve agrarische gronden. <u>Deels verwerkt in tekst</u> . Aan speerpunt 5 (vitale bodem) toegevoegd: Bij verandering in grondgebruik zet de gemeente zich in voor een zorgvuldig onderbouwde afweging in overleg met dorpsbelangen en omwonenden. Ambities en belangen m.b.t. klimaat, energie, natuur, economie etc. moeten integraal afgewogen worden.
Aanvullende zienswijze Dorpsbelang Oosterbierum & Klooster-Lidlum mede namens dorpsbelang Tzummarum Firdgum en dorpsbelang Sexbierum Pietersbierum (corsanr. 21.128847)		
22	<u>Verziltig</u> Waar in ons kustgebied ten noorden van Franeker nu al zoute kwel aan het oppervlaktewater komt, bestaat de vrees en verwachting dat dit in de toekomst erger zal worden. De gevolgen van zout- en gaswinning en hogere zeespiegel lijken hier mede debet aan. Het lijkt daarom van belang dat gemeente Waadhoeke agrariërs ondersteunt in een (toekomstige) zoektocht naar de teelt van zilte groente en andere gewassen.	<u>Verwerkt</u> in paragraaf 4.1 / speerpunt 1 bewust omgaan met zoet grondwater en par 4.3, speerpunt 11). Het samen met de ketenpartners formuleren van ambities en in het verlengde daarvan gezamenlijk opstellen van beleid gericht op het vasthouden en aanvullen van de zoetwatervoorraad, bijvoorbeeld door aanpassingen in het peilbeheer. Kennis over, en bewustwording rond de risico's van verziltig vormen hierbij een belangrijk thema (zie paragraaf 4.1).

23	<u>Waterbeheer</u> Het beheer van zoet water is er een van passen en meten. Dan is het te nat, dan is het te droog. In verband met het gebiedsproces is hier in de regio al een grote inspanning geleverd om extra waterberging te creëren voor natte periodes en stortregens. De vraag is zeer of de toen getekende scenario's en later uitgevoerde maatregelen ook voor de (nabije) toekomst voldoende zijn. Wij pleiten er voor binnen Waadhoeke (bijvoorbeeld bij nieuwbouw) extra mogelijkheden te scheppen voor (grootschalige) waterberging die ook een recreatieve functie kunnen hebben als viswater, zwem- en peddelplas.	Verwerkt onder "Bewust omgaan met zoet grondwater" (speerpunt 1): Het faciliteren van onderzoek naar de noodzaak van grote waterbuffers om de effecten van klimaatverandering te pareren. Daarbij wordt ook gekeken naar de mogelijke combinatie met andere (recreatieve) functies.
24	<u>CO2-opslag</u> De wereld heeft te kampen met een veel te forse uitstoot van CO2. Dit mondiale probleem vraagt dat we ook wereldwijd moeten nadenken over het terugbrengen van de uitstoot, dan wel moeten zoeken naar mogelijkheden om CO2 op te slaan. Het aanplanten van bos en bosschages is daarvoor een goede methode. Bovendien stimuleren we daarmee de biodiversiteit. In onze ogen zou voor aanplant van bos en bosschages (bijvoorbeeld bij wijken en dorpen) ruimte moeten worden geschapen.	Toegevoegd in inleiding Hoofdstuk 4. Binnen deze speerpunten zijn waar mogelijk specifieke aandachtspunten en uitdagingen geformuleerd. In algemene zin wordt gesteld dat vrijwel alle acties en keuzes in het ruimtelijk domein integraal benaderd moeten worden. De gemeente Waadhoeke zet zich in voor een transparante en zorgvuldige afweging van de verschillende belangen en ambities. Daarbij zal nadrukkelijk rekening gehouden worden met eventuele negatieve aspecten van de te maken keuzes. De bodemvisie beschrijft daarbij de positie van één, voor Waadhoeke belangrijk, aspect: de ondergrond. Het specifieke aspect m.b.t. CO2 opslag door vastlegging in bosschages is geen thema in relatie tot de bodem en ondergrond. In de bodemvisie wordt gesteld dat ondergrondse opslag alleen onder strikte voorwaarden acceptabel is voor Waadhoeke (speerpunt 6)
25	<u>Bescherming ondergrondse waterreservoirs</u> Op pagina 15 en 16 van de Bodemvisie wordt gewaarschuwd voor scheurvorming ten gevolge van geothermie met reactivering van breuken en verhoogde seismische activiteiten. Dat pleit er onzes inziens voor om extra terughoudend te zijn met de toepassing van deze techniek waar wij in en om onze dorpen al te maken hebben gehad met de negatieve effecten van zout- en gaswinning.	Toegevoegd aan speerpunt 7: Gezien de dreiging van verzilting van het zoete grondwater in de gemeente zal de gemeente bij de provincie (bevoegd gezag) aandringen op de bescherming van de ondergrondse zoetwater reservoirs"
26	<u>Voorlichtingsloket</u>	Beperkt verwerkt. Niet specifiek op pilot ingegaan, maar bij kennis- en voorlichtingsloket (speerpunt 11) toegevoegd: "daar waar mogelijk en relevant in samenwerking met ketenpartners en mede overheden".

	In gemeente Harlingen is een initiatief ontstaan waarbij binnen ‘Pilot Harlingen’ diverse stakeholders (Stichting bescherming Historisch Harlingen, de gemeente, zoutwinbedrijf Frisia en de provincie) met elkaar een overlegorgaan vormen waarbij samen afspraken zijn gemaakt over winning van delfstoffen en de bescherming van een gebied. Zou deze Pilot als voorbeeld kunnen gelden wanneer in onze gemeente nieuwe plannen ontstaan voor delfstofwinning en/of de opslag van (vloei)stoffen?	
--	--	--

Aandachtspunten vanuit raadsvergadering 20 mei 2021		
	Aandachtspunt Ontwerp	Verwerking in rapportage
27	Overzicht speerpunten: veilige winning van zout en gas op land, terwijl coalitieakkoord tegen zout en gaswinning en geen gebruik van velden	<u>Verwerkt.</u> Binnen de mogelijkheden van de gemeente voorkomen van winning gas en zout op land, kritisch ten aanzien van hergebruik velden voor opslag (6).
28	Blz 20 veilige gas en zoutwinning op land	<u>Zie zienswijze 27</u>
29	Blz 23 winning van zout en gas onwenselijk of acceptabel onder voorwaarden	<u>Verwerkt.</u> Om deze reden is het winnen van gas of zout onwenselijk.
30	Blz 23 speerpunt 6: veilige winning van zout en gas op land	<u>Zie zienswijze 27</u>
31	Bijlage 3 pagina 41: beperken/afbouwen van zout en gaswinning op land.	Niet in bijlage aangepast, in visie verwerkt (<u>zie zienswijze 27</u>)
32	Bijlage 4 Pagina 46: Provincie als ketenpartner: geen zoutwinning op land	<u>Verwerkt (besluit GS 19 jan 2021):</u> De provincie geeft ook aan geen gaswinning op land te willen. Dit is aangepast in de tabel in bijlage 4.
33	Inspraak: pagina 57 onderwerp waterbodems en bagger ontbreekt in de bodemvisie	<u>Verwerkt.</u> Alinea toegevoegd (pagina 8).
34	De lijn in het ontwerp m.b.t. zout- en gaswinning onder land is het niet consistent (en soms tegenstrijdig)	<u>Tekst aangepast.</u> Nu duidelijker en consequenter verwerkt in de tekst, met behoud van nuance m.b.t. de bevoegdheden van de gemeente. In speerpunt 6 (pagina 25), geformuleerd als “Binnen de mogelijkheden van de gemeente voorkomen van winning gas en zout op land, kritisch ten aanzien van hergebruik velden voor opslag”.
35	In het ontwerp wordt geen aandacht besteed aan waterbodem	<u>Tekst aangepast.</u> Een passage over waterbodems is opgenomen in hoofdstuk 2. De informatie is ontleend aan de Beleidsnota verspreiden bagger in oppervlaktewater (Wetterskip Fryslân), Nota

		Bodembeheer 2018 (Fumo i.s.m. RHDHV en OmgevingsAtelier) en Handvat implementatie Besluit bodemkwaliteit, reikwijdte verspreiding baggerspecie (SenterNovem)
--	--	--